

ЖАВІЖИ

Молодці
Українці!

Лютий
2016

Дніпро

Український Ювілейний Місячник

Лютий
2016

ISBN:

Видавництво “Навіки”

© Василь Пишний

Борис МОЗОЛЕВСЬКИЙ

* * *

Борітеся-поборете!

Т.Шевченко

І плакати, і радити –
Тепер вже не те, не те!
Бунтуйте ж, трикляті діти,
Якого ви дідька спите?

Чи ви вже як ті автомати –
Бездумні знаряддя століть?
Чи вас уже можна ховати?
Чи будете й далі тліть?

Не нидіти – битись варто!
Ніхто вас не вирве з пільми.
Просніться й на прю вставайте
Хоч так, як ставали ми.

Горіти, а не чадіти!
Хотіти! – і знати – чого!
Нехай вам серця освітить
Безсмертне Шевченка чоло.

Валер'ян Підмогильний

115 років від дня народження.

Народився 2 лютого 1901 р. у с. Чаплі.

Закінчив церковноприходську школу та Катеринославське реальне училище.

Навчався у Катеринославському університеті

У 1920-1921 р. працював учителем.

1921 р. — вирушає до Києва і працює бібліографом у Книжковій палаті.

Одружується з донькою священика Катериною Червінською у Ворзелі, подружжя поселяється в Києві. Працював редактором у видавництві «Книгоспілка», а з 1925 р. — у журналі «Життя й революція». Стає організатором літературної організації «Ланка», а потім МАРСУ.

1929 р. — переїздить до Харкова, де починаються репресії проти нього.

1933-1934 р. — пише останній твір «Повість без назви...», яку так і не закінчив.

8 грудня 1934 р. заарештований.

9 червня 1935 р. етапований на Соловки як особливо небезпечний політичний злочинець.

3 листопада 1937 року, до двадцятилітнього ювілею Жовтневої революції, Підмогильного розстріляли разом із великою групою української інтелігенції, в лісі під Сандармохом.

Твори:

- перше оповідання – «Важке питання»
- 1919 р. «Гайдамаки», «Ваня»
- 1920 р. перша книга «Твори. Т. 1»
- 1921 р. повість «Остап Шаптала»
- 1924 р. «Сонце сходить»
- 1925 р. оповідання «Син»
- 1927 р. збірка «Проблема хліба»
- 1928 р. роман «Місто»
- 1930 р. роман «Невеличка драма»
- 1933 р. оповідання «З життя Будинку»
- 1934 р. «Повість без назви...» (незакінчена)

Збирач української архаїки

190 років від дня народження.

9 лютого 1826 р. у найдавнішому східно слобідському м. Курську, яке за часів Київської Русі було центром удільного князівства племені сіверян, а у 19-му столітті зросійщеним провінційним містом Російської імперії народився Костянтин Трутовський, син поміщика, майбутній художник, який свідомо присвятив себе служінню українському народові...

Його дитинство промайнуло у маєтках батька, харківського поміщика, який на дозвіллі любив малювати й прищепив це захоплення синові. На жаль, одинадцятилітнім Костянтин

провів татка в останній шлях. Талановитий хлопчина здобував освіту у приватному пансіоні Харкова, після чого Костянтин Трутовський вступив до Миколаївського Інженерного Училища в Петербурзі, учився в Петербурзькій Академії Мистецтв. Саме в Петербурзі Трутовський самоідентифікував себе українцем: познайомився особисто з Тарасом Шевченком, почав ілюструвати твори Миколи Гоголя, Марка Вовчка.

Важка атмосфера Петербурга часів Миколи I заважала йому спокійно творити в столиці імперії, тому після смерті матері Костянтин Трутовський повернувся в Україну: жив то в Харківській, то у Курській губерніях.

В одній із поїздок К. Трутовський познайомився з небогою дружини письменника Сергія Аксакова Софією Олексіївною Самбурською. Одруження Костянтина з Софією відкрило йому високоінтелектуальний світ, де інтереси усіх оберталися навколо науки, мистецтва, літератури й усі розмови ткалися у цих сферах. Сам Аксаков брав участь у долі художника, влаштував його на роботу в Москву. Але жити на заробіток в училищі одруженій людині було неможливо, тому родина К. Трутовського в основному перебувала

в селі. Костянтин Трутовський брав участь у виданні нащадком гетьмана К. Розумовського Левом Жемчужниковим «Живописної України» (1861-1862). У 1857 р. художника обрали членом Королівського товариства акварелістів Бельгії. У 1861 р. К. Трутовський обраний академіком Імператорської АМ.

К. Трутовський присвятив себе висвітленню життя, яке неминуче зникає під впливом русифікаторської політики російського царату, та зламу старих патріархальних традицій українського народу.

На картині «Переселенці в Курській губернії» він зобразив російських селян, які за наказом уряду переселяються на українські землі.

Як тоді казали: «Москалик на балалайці грає, частушки співає, бражку п'є, бо самогона вигнать не встигає». Художник показав, що у веселий край садів вишневих і хаток біленьких переселенці несуть убожество і злиденність. К. Трутовський передавав тихий сум за гармонією, яка зникає, за затишком, сентиментальним романтизмом.

У 1875 р. К. Трутовський написав відому картину «Тарас Шевченко з кобзою над Дніпром», зараз ця картина знаходиться в Національному музеї Тараса Шевченка в Києві.

Усі українські картини Костянтин Трутовський мріяв об'єднати в два великих цикли – «Альбом сцен

українського життя» (акварелі) та «Живописна Україна».

Костянтин Трутовський прожив 67 років і упокоївся в родовому маєтку Яківлівка. Художника поховали в чоловічому монастирі, повністю знищеному більшовиками в 1924 р.

Його син — Володимир Костянтинович (1862-1930) — мистецтвознавець, нумізмат, секретар Московського археологічного товариства.

Софія Русова - талановита дочка України

160 років від дня народження.

Такому народові, який не має своєї школи й не дбає про неї, призначені економічні злидні й культурна смерть. Ось через що сучасним гаслом усякого свідомого українця мусить бути завдання: рідна школа на Вкраїні.

Русова С.

Софія Федорівна Русова (18 лютого 1856, Олешня, Чернігівська губернія — 5 лютого 1940, Прага) — український педагог, прозаїк, літературознавець і громадська діячка, одна з піонерок українського жіночого руху. Дівоче прізвище — Ліндфорс. Дружина Олександра Русова. Мати Юрія та Михайла Русових.

Нарешті виринуло із забуття життя, гідне подиву, світле й глибоке, довге і страдницьке, сповна покладене на вівтар служіння

Україні. Сьогодні до нас повертається ім'я і творча спадщина Софії Федорівни Русової - видатного педагога і письменниці, громадського і політичного діяча, палкої прихильниці національного виховання. Понад півстоліття її твори були приречені на

забуття, не визнавалися й піддавалися дискредитації.

Але золоті джерела праць Софії Русової - не тільки історія педагогічної і психологічної думки, а й цілком сучасний, із сьогоднішніх позицій погляд на загальну проблему школи й освіти, визначення її цілей, завдань, основних принципів побудови змісту, форм і методів організації навчання.

Почуття гіркої втрати і великої прикрості викликає той факт, що кілька поколінь наших дошкільних працівників і вчителів не чули імені Софії Русової, не читали її творів, не знали її основних ідей.

Дослідники вважають, що за обсягом і рівнем просвітянської роботи Русова стоїть на одному шаблі з Оленою Пчілкою

і Христиною Алчевською, а за силою і пристрастю, з якими звучало її слово на захист української культури, духовності, рідної мови, Софію Русову можна зрівняти з Лесею Українкою.

Своє велике серце, життя своє Софія Русова, дочка шведа і французьки віддала країні, що стала її батьківщиною. В умовах нашої гіркої історії тавро української націоналістики позбавило культуру і педагогіку імені та праць Софії Русової на довгі десятиліття.

Народилася Софія 18 лютого 1856 р. в селі Олешня на Чернігівщині в родинному маєтку Ліндфорсів. Батько - полковник, швед за походженням, тривалий час перебував на віськовій службі у м. Олеську у генерал-губернатора Жерве. Федір Ліндфорс після народження другої дитини подає у відставку і повертається на Україну в рідну Олешню. В 1865 році родина переїхала до Києва.

В автобіографії Русова писала: “Ми з сестрою відкрили в Києві перший український Фребелівський дитячий садок. В 1873 р. почались мої щирі зносини з українськими діячами Драгомановим, Лисенко, Старицьким, Чубинським та ін.”

У свої 16 років Софія стала членом Старої Громади. Саме тут і познайомилась Софія з Олександром Русовим - земським статистом, громадським діячем та етнографом. Вже на схилі літ Софія Федорівна згадувала, що найбільший вплив на її становлення мали М. Драгоманов та О. Русов.

У 70-80-ті роки 19 ст. Русова формується не тільки як педагог і вчений, а й як публіцист, літературознавець, мистецтвознавець, історик. Однією з перших її праць була стаття французькою мовою про Тараса Шевченка, яку О. Русов у Чехії передав І. Тургенєву і яка була опублікована у Франції. Взагалі ідеї великого Кобзаря пройдуть крізь усі педагогічні твори Русової. Ціла низка її праць присвячена життю і творчості Г. Квітки-Основ'яненка, Г. Сковороди, М. Гоголя, М. Драгоманова, Т. Шевченка.

У наступний період головну свою увагу С. Русова зосереджує на педагогічній творчості.

Тільки за 1910 - 1914 рр. вона у першому українському педагогічному журналі "Світло" надрукувала понад 100 своїх статей, розвідок, рецензій. З під її невтомного, мудрого і талановитого пера вийшла ціла низка статей, присвячених проблемам національної освіти різних народів імперії.

Після приходу до влади більшовицького уряду Русова усвідомлює, що розвиток України повертає в інше русло. Зневірівшись у можливостях національного відродження, вона емігрує до Чехословаччини. З боєм у серці звертається 65-річна Русова: "Прощай, рідна, дорога Україно. Кидаю тебе з одним палким бажанням усі свої старі сили віддати на визволення Твого народу, щоб знову пишалася Ти й волею, і наукою, і багатством".

...

Проминули літа, десятиріччя, давно немає

серед живих відданої своєму народові дочки, невтомної трудівниці на культурно-освітній ниві - Софії Русової. Але назавжди залишилося з нами і серед нас те Добре, Вічне і Розумне, що вклала ця жінка у всеукраїнське багаття духовного утвердження нації. Той духовний вогонь і сьогодні гріє всіх, кому дорогі рідна історія, культура.

Тетяна НОВИКОВА

Левко Боровиковський

210 років від дня народження.

Левко Іванович Боровиковський (22 лютого 1806, с. Мелюшки Хорольський повіт на Полтавщині — 26 грудня 1889, там само) — український поет, фольклорист, етнограф. Опрацьовував фольклорні сюжети, звертався до народної поезики та ритміки.

Читаючи твори Левка Боровиковського, вже неможливо розрізнити, що він узяв з народних джерел, а що народ узяв з його творчості. До цього часу живуть написані ним такі неповторні прислів'я: «Хто робить — той мовчить, а вірять — крикунам», «Поки сонце зійде — роса очі виїсть», «Не море топить — калюжа», «Поки багат, то поти й сват», «Постав хату з лободи, а в чужую не веди» та багато інших.

Сучасник і добрий знайомий Івана Котляревського, шанувальник Тараса Шевченка, вчитель, у буквальному розумінні слова, Леоніда Глібова, він закладав підвалини українського поетичного храму, малинові дзвони яких лунатимуть вічно. Левко Іванович Боровиковський був воістину народним поетом, патріотом України. «Моя мати — Україна: вона мене голубила й годувала, і на все добре наставляла. Як щира дитина я її слухав — і повік не забуду, що вона мені говорила, як на все добре вчила...» — писав він згодом.

«Це перший, як на свій час, кваліфікований український поет, що дав зразки лірики, написані в новому стилі, позбавленому бурлескних і трагестійних елементів», — писав у листі, датованому 1930 роком, літературознавець А. Шамрай про цю неординарну постать в українській літературі, надзвичайно цікавого поета-романтика, неперевершеного байкаря, чії життя і творчість ще недостатньо вивчені й оцінені.

Є на Полтавщині у Хорольському районі мальовниче село з поетичною назвою Милюшки. Раніше воно належало до Миргородського повіту. Тут у 1806 році і народився майбутній поет. Його родина за походженням — з козацького роду. Родину Боровиковських по-вуличному називали Маляренками, оскільки серед них було чимало малювальників, зокрема іконописців. На світову славу здобувся дядько поета —

Володимир Лукич Боровиковський, український живописець-портретист, академік Петербурзької академії мистецтв. Його називали віртуозом живописної техніки. Схильність до малювання виявляли практично всі Боровиковські, а батько майбутнього поета навіть брав уроки малярства у свого знаменитого брата-академіка.

Хоч Левко Іванович і сам малював, а потім привчав до малярства і своїх дітей, його талант найповніше вилився у художньому слові, до якого був схильний з дитинства. Читати й писати він навчився вдома, освіту здобував у Хорольському повітовому училищі, Полтавській гімназії, етико-філологічному (словесному) відділі філософського факультету Харківського університету. Серед його викладачів був відомий український поет Петро Гулак-Артемовський, що справив на свого майбутнього поетичного колегу вирішальний вплив. Закінчивши університет «со степенью кандидата за отличие», Левко Боровиковський викладав історію і латинську мову в Курській гімназії. Згодом працював у Новочеркаській та Полтавській гімназіях, Полтавському інституті шляхетних панночок. Перша друкована балада поета «Молодиця» вийшла 1828 року в історико-політичному альманасі «Вестник Европы» у Петербурзі.

Він збирав пам'ятки народної творчості та займався їх літературним опрацюванням, збагачуючи культуру українського

художнього слова, готуючи разом з іншими письменниками ґрунт для появи основоположника нової літератури Тараса Шевченка. Сам Левко Боровиковський утверджував жанр романтичної балади, закоріненої в українське буття. Найбільше відомий своєю баладою «Маруся» (вільний переспів з твору В. Жуковського «Світлана»). Сюжети балад черпав також і в українському фольклорі. Він одним з перших звернувся до широко відомої пісні «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці...», поклавши її в основу балади «Чарівниця», один з перших уславив українського «рапсода» — бандуриста.

У 35-річному віці Левко Іванович одружився з випускницею полтавського інституту Марією Верещагіною. У майбутньому їхні діти гідно примножили славу свого роду. Син Олександр став судовим діячем і фольклористом, написав дослідження «Жіноча доля за українськими піснями», в якому, зокрема, зауважував: «Мене завжди вражали українські пісні. Навряд чи в якій іншій мові є стільки ніжних слів для виховання любові, як в українській». Син Платон обрав шлях бунтівника і правдолюбця, побував на засланні, де написав низку оповідань з життя в'язнів. Модест став священником, а наймолодший — Лев — службовцем, народолобцем.

Доля самого Левка Івановича складалася нелегко. За життя не щастило на літературну

славу, друкувався рідко, не був «пробивним», багато що з його літературної спадщини втрачено безповоротно. До того ж постійні нестатки, побутова невлаштованість, негаразди зі здоров'ям (дослідники натякають на перенесену нервову хворобу), невдачі з виданням власних творів — усе це негативно позначалося на творчості поета. Всього він написав, за деякими припущеннями, 600 байок, 24 балади і думи, підготував до друку 150 українських народних пісень і 1200 прислів'їв та приказок. Збирав народні перекази та легенди, повір'я, народні рецепти лікування різних хвороб. Уклав словник української мови, що загубився десь у вирі життя. Тривалий час присвятив літературознавчій праці «Обзор литературы малороссийской, народной и писательной».

1852 року в Києві вийшли «Байки й прибаутки Левка Боровиковського» (177 творів). Цей жанр особливо припав до вподоби тодішнім читачам, чимало з доробку поета пережило роки і десятиліття. Езопівська мова, граничний лаконізм, морально-етичні сентенції, підживлені українським фольклором, образною народною мовою, і сьогодні приваблюють своєю мудрістю, влучністю та спостережливістю. Це, швидше, приказки, каламбури, анекдоти, адже, використовуючи сюжети попередників, інші інтерпретатори, скажімо, Гулак-Артемовський, писали твори з розлогою мораллю на кілька сторінок,

тоді як Боровиковський вміщував усе в двачотири рядки. Наприклад, загальноновизнана «Стрекоза и муравей» Крилова скоротилася до чотирнадцяти рядків.

Або взяти байку «Клим»:

Спитали Клима раз, яка найлучча птиця:

Чи чиж, чи соловей, чичітка чи синиця?

Голодний Клим озвався бася:

Найлучча птиця — ковбаса!

Голодній, бач, кумі — хліб на умі.

Так влучно, що нічого ні урвати, ні додати не можна. Так би мовити, інформація, яка має «завізовану» часом вартість...

На жаль, творчий спадок Левка Боровиковського ніколи не посідав у гуманітарному просторі належного йому місця, хоча критики періодично називали його ім'я здебільшого в енциклопедіях та підручниках, подаючи інформацію приблизно такого змісту: «Боровиковський Лев — малоросійський письменник та етнограф». А він був постаттю надзвичайно оригінальною, справжнім віртуозом у літературі.

Через тяжку недугу Левко Іванович дуже рано припинив свою творчість. Після лікування до неї уже не звертався. Повернувся у рідні Милюшки, де прожив ще тридцять років у своїй рідні хаті. 1889 року його не стало. Але залишилися прекрасні твори і його діти, яких Господь також не обділив талантами.

Зимній вечір

(З Пушкіна, переклад Боровиковського)

Буря в хмари небо криє,
Сипле сніг, як з рукава,
То звірюкою завие,
То застогне, як сова;

То, соломучку закрутивши,
Попід стріхою шумить,
То в вікно, мов припізнавшись
Подорожній, торготить.

Вся примовкла наша хатка,
Тихо в хаті і темно;
Що ж на лавці паніматка
Зажурилась під вікном?

Чи підслухаєш, як свище,
Віє вітер і шумить,
Чи як дзиготу на днищі
Веретенечко дзижчить?

Вип'єм, добра паніматко!
Ну, по одній наливай;
Вип'єм з горя! Де ж кухлятко?
З веретеном не дрімай.

Заспівай, “як мати сина
Виганяла до орди”,
Як до зірочки дівчина
Неньці принесла води”.

Буря в хмари небо криє,
Сипле сніг, як з рукава,
То звірюкою завие,
То застогне, як сова...

Вип'єм, добра паніматко,
Ну, по одній наливай;
Вип'єм з горя, де ж кухлятко?
За починком не дрімай!

Памфіл Данилович Юркевич

190 років від дня народження.

Син православного священника, народився 28 лютого 1826 р. на Полтавщині, в центральній Україні. Початкову школу він

закінчив в родинному місті, а середню — гуманістичну й богословську — в Полтавській Духовній Семінарії (Семінарія — шість років навчання). 1847 р. Юркевич вступив на студії в Київську Духовну Академію, які закінчив 1851 р. Того ж року він був призначений на катедру філософії в Київській Академії, а 1852 р. здобув науковий ступінь магістра. В той час Юркевич виявився найбільш кваліфікованим викладачем філософії в Російській Імперії. Скоро, за досягнення, він був визнаний Бакалавром Академії, а 1853 р. його було вшановано спеціальною грамотою

Священного Синоду. 1854 року Юркевич був назначений на становище асистента інспектора Академії, але за два роки він з того становища звільнився, і з 1857 р., крім філософії, став викладачем німецької мови. 1861 р. Юркевич був підвищений до стану Ординарного професора і того ж року, рішенням Міністерства Освіти, його було переведено до Московського університету на катедру професора філософії. Там, крім філософії, він викладав педагогіку в Учительській Семінарії, а також давав публічні виклади про матеріалізм. 1869 р. Юркевича було назначено на становище Декана Історично-філологічного факультету, і на цьому становищі він був до своєї передчасної смерті, що наспіла в Москві, 4 жовтня 1874 року. Дружина Юркевича, з якою він одружився в Києві 1856 р., по довгій недузі померла в Криму, рік перед смертю свого мужа. П. Д. Юркевич прожив 48 років.

Ось деякі теми творів,
над якими працював Юркевич:

ІДЕЯ — СЕРЦЕ — РОЗУМ І ДОСВІД

ІДЕЯ

Дефінітивне поняття про ідею

Форми пізнання

Проблема свідомості й світосприймання

Ідея — проблема філософії

Ідея — необхідне припущення науки

Ідея — основа явищ
Ідеї — вічні духові первні світу
Ідея — це божественне і розумне в космосі
Ідея — основа всього безсмертного,
прекрасного і дійсного
Наука Платона про ідею — неповна
Ідея — форма предмету
Бог — не ідея, а самоусвідомлення, безумовна
мисль і дійсність
Протиріччя між Платоном і Аристотелем
Філософія нових часів і проблема перед-
досвідних ідей
Критика припущень картезіанської філософії
Місце світу — Бог
Ідеї, сутність світу, субстанції
Буття і дух. Вселенна і монада
Чиста монада — Бог
Значення критики чистого розуму
Проблема матерії і форми пізнання
Критичний огляд нових навчань про ідею
Ідея, як діалектичний процес
Діалектичний процес і абсолютне. Процес ідеї
Логічна ідея. Загальна сутність ідеї
Ідея, як чисте буття, або — ніщо. Абстрактність
ідеї
Деякі критичні зіставлення
Кінцеві висновки і вияснення
Труднощі філософії. Теософія, матеріалізм,
ідеалізм
Наше найсуттєвіше

СЕРЦЕ

І “Серце” в розумінні авторів Священного
Писання
Істотність “серця”

Важливість навчань Священних Авторів
“Серце” і “голова” людини
“Голова” й “обличчя” людини в Священному
Писанні
Біблійне навчання і наука
Глибша істотність душі
Сущність душі — не в мисленні
Свідома діяльність душі і мозок
Факти фізіології біблійній науці не перечать
Орган душі — все тіло людини
Мислення — це не глибина серця
Істотність душі — недоступна
Дерево пізнання — не дерево життя. Вартість
переживань і знання
Повільність розуму
Удаваний і дійсний стан людини
Проблема автономії розуму
Психологія і сутність людської душі
Особистість і її конкретність
Недотягнення містицизму
II Практичні застосування
Особистість — ніякому механізму не
підлягає
Проблема причинності духового життя й
релігійної свідомості
Джерело моральних явищ — богоподібність
людини
Ослаблення серця. Необхідність Благодаті
Юридичне і моральне в ділах правди
Закони справедливості
Моральне — не без подвигу
Проблема законодавства
III Кінцеві завваги
Законодавство і сила спокуси (випробування

характеру)
Моральна діяльність. Олива любові і її
світильник
Голос совісті
Горіння любов'ю до ближнього
Заключення

РОЗУМ І ДОСВІД

Деякі завваги й означення
Панівні світоглядів і переконання
Предмет даної праці
Наука Платона про розум
Загальний людський зміст і ідеї
Пояснення до діалогу Сократа з Теететом
Людське слово й ідеї
Форма абстрактного мислення й ідеї
Відкриття вищої сутності речей і ідеї
Буття речей
Субстанціальність ідеї
Ідея добра (трансцендентне), to agathon
Формальна якість ідеї
Ідеї — відкриття сутності речей
Дві епохи в напрямі наук
Вплив платонівської мислі на розвиток науки
Новий напрям — критика чистого розуму
Наука про досвід
Kritik der reinen Vernunft
Явища й уявлення
Кантові функції суб'єкта (досвід)
Сумісність неоднородного — уявна
Критика й пояснення
Кантові функції пізнаючого суб'єкта
Основи розходжень між Платоном і Кантом

Недотягнення Канта
Наслідки Кантових заключень
Поправки до Канта
Навчання про схеми
Індуктивна й дедуктивна методи
Насвітлення становища Канта
Насвітлення становища Платона

Лютий

2

160 років від дня народження **Миколи Борисовича Делоне** (1856-1931), українського вченого у галузі механіки. Засновник Київського товариства повітроплавання. Батько математика Бориса Делоне і генетика Лева Делоне, прадід поета, правозахисника і дисидента Вадима Делоне

160 років від дня народження **Івана Олександровича Демченка** (1856-1910), українського фольклориста, етнографа

125 років від дня народження **Осипа Івановича Когута** (1891-1941), українського громадсько-політичного діяча. Засуджений (ув'язнення 8 років) у 1941 р. після подання апеляції постановою Особливої наради при НКВД СРСР 17 травня 1941. Перебував у тюрмі міста Дрогобича. Вбитий енкаведистами під час відступу червоної армії у 1941 році

115 років від дня народження **Валер'яна Підмогильного** (1901-1937), українського письменника

3

120 років від дня народження **Ісака Ізраїльовича Мінца** (1896-1991), українського історика

4

160 років від дня народження **Едуарда Петровича Брадтмана (Братман)** (1856-1918), українського архітектора

80 років від дня народження **Бориса Миколайовича Мозолевського** (1936-1993), видатного українського археолога XX століття і талановитого.

Борис Мозолевський – видатний дослідник Скіфії, який у 1971 році здійснив експедицію на Товсту Могилу, де розкопав славнозвісну Пектораль, цілком слушно названу «знахідкою століття».

Додамо, що 21 червня цього року весь науковий світ буде відзначати 45-ту річницю знахідки золотої скіфської пекторалі у кургані Товста Могила (неподалік м. Орджонікідзе, Дніпропетровська обл.), яка стала символом давньої історії України

5

120 років від дня народження **Анатолія Петровича Ніколаєва** (1896-1972), українського акушера-гінеколога

6

155 років від дня народження **Миколи**

Дмитровича Зелінського (1861, Тирасполь – †1953, Москва). Український вчений, хімік-органік, академік

7

155 років від дня народження **Ксенофонта Петровича Сосенка** (1846 р. в селі Межигірці біля Галича, помер 9 квітня 1941 року в селі Конюхи (зараз Козівського району на Тернопільщині). Учений-етнолог, збирач і дослідник народних пісень, вишивок, звичаїв. Священик. Видатний ідеолог Українства, який визначив і досліджував його духовні корені. Член міжнародного товариства етнографів, учасник міжнародних з'їздів етнологів.

Відкрив Староукраїнську віру та культуру як факт світового духовного та культурно-історичного буття та як об'єкт наукових і теологічних досліджень, показав існування та буття Староукраїнської цивілізації. Священик. Лікар-гомеопат. Письменник, громадський діяч. Перекладав з Російської, Німецької та Польської мов.

Походить зі стародавнього козацького і священичого роду. Його двоюрідним братом є художник Модест Сосенко (1875-1920)

8

910 років (1106) укладання князем Володимиром Мономахом першого

дидактично-художнього твору княжої Русі
“Повчання”

305 років від дня народження **Якова Блоницького** (1711, с. Орловець, тепер Городищенського району Черкаської області – 25 квітня 1774, Київ). Український мовознавець, перекладач, педагог.

Навчався 1724-1729 у Києво-Могилянській академії, де постригся в ченці.

Згодом перебував як ієромонах у Мгарському монастирі під Лубнами. Викладав риторику у Тверській семінарії (1741-1743), Києво-Могилянській академії, Московській Законоспаській академії (1743-1745), для потреб якої написав «Коротку грецьку граматику».

В 1745-1748 за дорученням Синоду виправляв переклад Біблії (Петербург, Москва), після чого в Миколаївському монастирі (Білгород) займався перекладацькою справою.

Упродовж 1751-1761 жив у Зографському монастирі на Афоні, де вдосконалював знання грецької та церковнослов'янської мов, дослідив близько 40 слов'янських пам'яток, зіставивши їх із грецькими текстами

155 років від дня народження **Євгена Олександровича Кивлицького** (1861-1921). Український історик, філолог, педагог, публіцист, письменник, редактор журналу

«Киевская старина» (1889-1893), перший директор Всенародної бібліотеки України (1919-1920)

120 років від дня народження **Василя Онисимовича Хмурого** (справж. прізвище - Бутенко) (1896-1940), українського журналіста, мистецтвознавця, театрального критика.

1933 викрадений загоном НКВД СРСР. Засуджений до концтаборів ГУЛАГ СРСР. Загинув у тюрмі

9

190 років від дня народження **Костянтина Олександровича Трутовського** (1826-1893), українського живописця, графіка

11

110 років від дня народження **Сергія Михайловича Гершензона** (1906-1998), українського генетика, мікробіолога

12

Собор трьох святителів: Василя Великого, Іоанна Золотоустого, Григорія Богослова

145 років від дня народження **Леся Семеновича Мартовича** (1871-1916), українського письменника

130 років від дня народження **Василя Андрійовича Коссака** (1886-1932), українського актора, співака, режисера

100 років від дня народження **Тамари**
Василівни Левицької (1916-?), української
вишивальниці

13

150 років від дня народження **Льва**
Ісаковича Шестова (1866-1938), філософа.

Народився в м. Києві. З 1873 р. навчався в 3-й Київській гімназії, пізніше — на фізико-математичному факультеті Московського університету; 1889 р. закінчив юридичний факультет Київського університету. У 1890-1891 рр. перебував на військовій службі. З 1918 р. жив у м. Києві, де читав лекції з давньої філософії в Народному університеті.

Як філософ зазнав впливу ідей Ф. Ніцше, Ф. Достоевського, Л. Толстого; розвинув численні положення вчення С. К'єркегора. Визначав філософію як виявлення першооснов людського життя; основну увагу зосереджував на особі як явищі. Обстоював свободу думки як право на власну, вільну від розсудочних мірил думку. Різко критикував філософію Г. В. Гегеля за «прославлення необхідності» і спробу підпорядкувати дійсність схемі логічних суджень. Основою пізнання вважав безпосереднє сприйняття явища, вільне від логічних умовиводів, основою мислення — творчий процес. Акцентував

потребу зв'язку науки з людською совістю та мораллю; водночас критикував т. зв. обов'язкові моральні принципи як засіб поневолення людської совісті. Засуджував будь-які прояви ідеологічного утопізму, закликаючи до тверезості і конкретності людських дій; головним засобом визволення людини від соціального та духовного рабства вважав віру. Ці положення виклав у ряді філософських праць, зокрема: «Достоевський і Ніцше: філософія трагедії» (1903), «Добро і вчення графа Толстого і Ніцше» (1907), «Апофеоз безпідставності» (1911), «Об'явлення смерті» (1921), «Кіркегард і екзистенціалістична філософія» (опубл. 1939), «Афіна Єрусалимська» (опубл. 1951), «Умозріння і об'явлення» (опубл. 1964) та ін.

14

Неділя про Закхея

150 років із дня смерті **Миколи Івановича Шлемкевича** (27 січня 1894, с. Пилява, Буцацький район, Тернопільська область — †14 лютого 1966 м. Пассейк, Нью-Джерсі, США) — український філософ, публіцист, громадсько-політичний діяч, дійсний член НТШ і УВАН. Дослідник історії української культури, зокрема, літератури та філософії

150 років від дня народження **Миколи**

Прокоповича Василенка (1866-1935), українського історика, громадсько-політичного діяча. 1929 р. М. П. Василенко опублікував “Конституцію Пилипа Орлика”

15

Стрітєння Господнє

150 років від дня народження **Гната Павловича Житецького** (1866-1929), українського історика, культурного діяча, літературознавця, архівіста

17

120 років від дня народження **Євгена Яковича Ремеза** (1896-1975), українського математика

18

160 років від дня народження **Софії Федорівни Русової** (діво́че прізви́. - Ліндфорс) (1856-1940), української громадської, культурно-освітньої діячки, педагога

19

165 років від дня народження **Якова Михайловича Шульгіна** (1851-1911), українського історика

110 років від дня народження **Авеніра Калениковича Коломийця** (1906-1946), українського поета, журналіста

140 років від дня народження **Федора Степановича Акименка** (1876-1945), українського композитора, педагога, піаніста

21

Неділя про митаря та фарисея
Міжнародний день рідної мови

*«Перед Господом усі рівні, й ім'я Боже
славиться всіми мовами світу»*

(свят. Тихон, Патріарх Московський і всієї Росії)

*Бог не скасовує національних мов і
не створює для Своєї Церкви нової —
особливої — мови. Як свідчить книга Діянь,*

коли на апостолах спочили «язики, мов вогненні», і вони сповнилися Духа Святого, Господь наділив їх даром говорити «іншими мовами», в яких кожен зі слухачів упізнавав «рідну мову, в якій народився».

«У Єрусалимі ж перебували юдеї, люди побожні, з усякого народу під небесами. Коли зчинився цей шум, зібрався народ і схвилювався: бо кожний чув, що вони говорять його мовою. І всі були вражені і дивувалися, кажучи один до одного: «Чи не всі ці, які говорять, галілеяни? Як же ми чуємо кожен свою рідну мову, в якій народилися. Парфяни, і мідяни, і еламїти, і жителі Месопотамії, Юдеї і Каппадокії, Понту та Асії, Фригії і Памфілії, Єгипту і країв Лівії, прилеглих до Киринеї, і захожі з Риму, юдеї та прозеліти, критяни й аравитяни, чуємо, що вони говорять нашими мовами про великі діла Божі?» (Діян. 2, 5-11)

22

210 років від дня народження **Левка Івановича Боровиковського** (1806-1889), українського поета, етнографа, філолога.

Опрацьовував фольклорні сюжети, звертався до народної поезики та ритміки

180 років від дня народження **Порфирія Івановича Бажанського** (1836-1920), українського композитора, музикознавця, фольклориста

25

145 років від дня народження **Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач-Квітки)** (1871-1913), видатної української поетеси, громадської діячки.

З поеми “В Катакомбах”

Неофіт-раб:

...Але нащо маєм

*ще самохіть у ярма запрягатись
та двигати хрести по власній волі,
коли вже й так намучила неволя?*

*Намулили нам ярма та хрести
і шию, й душу, аж терпїть несила!
Я не за тим прийшов до вас у церкву,
щоб ярем та хрестів нових шукати.*

*Ні, я прийшов сюди шукати волі,
бо сказано ж: ні пана, ні раба...*

27

185 років від дня народження **Миколи Миколайовича Ге** (1831-1894), живописця, що жив і працював в Україні

28

Неділя про блудного сина

190 років від дня народження **Памфила Юркевича** (1826-1874), українського філософа

29

120 років від дня народження **Костя Котка** (Миколи Петровича Любченка) (1896-1937), українського прозаїка. Автор книги «Істукрев». **Загинув у застінках НКВС 25 листопада 1937 р.**

До книжечки Лесі Степовички “І со духом твоїм”

Поетичні рядочки Лесі Степовички
як болісні стріли пронизували мозок
і западали в душу. Хіба можна
бути байдужим до дитячого пошуку
батька?

...Я вас шукала у дебрях камінних,
серед асфальтів, салонів, камінів,
у колисковій, в моїм букварі,
в тиші церковній, на Лисій горі,
в пишних столицях, у плавнях Дніпра,
а відшукала у Кар Хуторах.

Тут ви карались на сивих вітрах...

Хрест на могилі, розіп'ятий прах.

Сумно шумить степова ковила.

Доля навіки нас двох розвела...

Хіба можна незворушно приймати
зустріч дочки з могилою батька?

Що пережила маленька Леся, коли
довідалася, що батько не був “пройдисвітом”,
як згадувала його мама, а доброю людиною
з великим серцем, що горіло любов'ю до
людей, що його поважали за спів у хорі, за
голос, за любов до Кархуторів.

Грудень 2015, Зиновія Служинська

Підготували:
священик Володимир Дерев'янка,
диякон Павло Тепін,
Ігор Чечель,
Григорій Бондаренко,
Володимир Філіпов,
Світлана Лавриненко,
Володимир Єрмаков

Ілюстрації:
зображення з інтернету

Дарунок

Священик Василь Пишний
Храм Покрови, с.Рубанівське,
Васильківський р-н, Дніпропетровська обл.,
т. +380675238992
www.naviky.dp.ua
а/с 1847, м. Дніпропетровськ, 49027, Україна

Надруковано в типографії “Літограф”

Рубанівське